

допоможуть вірно визначити основний безпосередній об'єкт злочину та вірно кваліфікувати діяння, які містять ознаки злочину передбаченого ст. 161 КК України.

Список використаної літератури:

1. В ОБСЄ закликали українську владу не виселяти ромів з Лошинівки: Інформаційне агентство УНІАН: Суспільство: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bit.ly/2gES4E7>
2. Панькевич В.М. Кримінально-правова характеристика порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії: автореф. дис ... канд. юрид. наук / В. М. Панькевич. – Київ. – 2010. – 20 с.
3. Вирок Смілянського міськрайонного суду Черкаської обл. від 08.07.2014 р. у кримінальному провадженні № 703/2685/14-к: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39634296>
4. Вирок Димитровського міського суду Донецької обл. від 14.03.2014 р. по справі № 1-кп/226/2/2014 (№ 1-кп/226/2/2014): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37633144>

БАБЕНКО Г. О.

Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, адвокат,
кандидат юридичних наук

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІМ: ПРОБЛЕМА КОНКУРЕНЦІЇ НОРМ

Кримінальна відповідальність неповнолітніх завжди залишалася найбільш складним та суперечливим питанням науки кримінального права та практики кримінально-правового застосування. Багато науковців присвятили свої праці дослідженню проблем кримінальної відповідальності та звільнення від неї неповнолітніх, а також питанням конкуренції кримінально-правових норм, серед яких Ю.В. Баулін, В.М. Бурдін, В.В. Вітвіцька, Т.О. Гончар, О.О. Дудоров, А.В. Єндольцева, В.С. Єгоров, Л.В. Іногамова-Хегай, С.Г. Келіна, С.Г. Киренко, Н.В. Кідіна, О.Ф. Ковітіді, Г.О. Котляр, Е.Б. Мельнікова, А.А. Музика, В.О. Навроцький, Ю.Б. Некрасов, Л.М. Палюх, М.І. Хавронюк, П.В. Хряпінський, Н.С. Юзікова, А.Є. Якубов, О.О. Ямкова, С.С. Яценко та інші. Хоча Україна впевнено крокує по шляху гуманізації та лібералізації кримінальної політики, але окремі питання потребують подальших наукових розробок, зокрема, подолання конкуренції

норм як всередині інституту звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності, так і тих, що передбачають звільнення від покарання та призначення покарання цій категорії порушників.

За даними офіційної судової статистики у 2016 році засуджено 3474 неповнолітніх (за вироками, що набрали законної сили), що на 24,3 % менше у порівнянні з 2015 роком (у 2015 р. на 5,9% менше, ніж у 2014 р.). До позбавлення волі на певний строк у 2016 році засуджено 495 неповнолітніх осіб (14,2% від загальної кількості засуджених неповнолітніх). У 2015 році цей показник становив 585 осіб (12,7%), у 2014 році – 725 осіб (14,9%). У 2016 році суди звільнили від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК України) 1991 неповнолітнього, або 57,3 % (у 2015 р. – 61,3 %; у 2014 р. – 55,1%) від загальної кількості засуджених неповнолітніх. Примусові заходи виховного характеру суди застосували стосовно 401 неповнолітнього, що на 17,7% менше, ніж у 2015 р. (у 2015 р. на 22,1% менше, ніж у 2014 р.) [1].

На сьогоднішній день серед норм, що регулюють особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх, передбачених Кримінальним кодексом України (далі – КК України), існує конкуренція. Це не лише ускладнює їх розуміння та призводить до неоднозначного застосування, але й сприяє звууженню прав неповнолітніх при вирішенні питань щодо їх звільнення від кримінальної відповідальності, покарання, або при призначенні покарання. Так, статтею 48 КК України передбачено, що особу, яка вперше вчинила злочин невеликої або середньої тяжкості, може бути звільнено від кримінальної відповідальності, якщо буде визнано, що на час кримінального провадження внаслідок зміни обстановки вчинене нею діяння втратило суспільну небезпечність або ця особа перестала бути суспільно небезпечною. Відповідно до п. 7 постанови Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 року № 12 «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності» визначено, щодля застосування ст. 48 КК України необхідно встановити, що після вчинення певного злочину обстановка змінилася таким чином, що вчинене діяння вже не є суспільно небезпечним. Особу можна визнати такою, що перестала бути суспільно небезпечною, у разі, коли вона сама або обстановка навколо неї зазнала таких змін, що унеможливають вчинення нею нового злочину [2]. У зв'язку з цим, обґрунтованою є позиція А.В. Єндольцевої з приводу того, що підставою для звільнення від кримінальної відповідальності є недоцільність реалізації кримінальної відповідальності особи, що вчинила злочин, втрату попередньої суспільної безпеки, якщо цю особу може бути виправлено без осуду та застосування покарання [3, с. 130].

Разом з тим, ч. 1 ст. 105 КК України також передбачено, що неповнолітній, який вчинив злочин невеликої або середньої тяжкості, може бути звільнений судом від покарання, якщо буде визнано, що внаслідок щирого розкаяння та подальшої бездоганної поведінки він

на момент постановлення вироку не потребує застосування покарання. У цьому разі суд застосовує до неповнолітнього примусові заходи виховного характеру передбачені ч. 2 ст. 105 КК України. Таким чином, за наявності майже однакових передумов для звільнення (вчинення злочину невеликої або середньої тяжкості — ст. 105 КК України і вчинення такого злочину вперше — ст. 48 КК України), суд може звільнити неповнолітнього або від кримінальної відповідальності на підставі ст. 48 КК України, або звільнити його від покарання на підставі ч. 1 ст. 105 КК України. Варто навести ще один приклад конкуренції норм. Статтею 45 КК України передбачено, що при виконанні певних умов (щире каяття, активне сприяння розкриттю злочину і повне відшкодування завданих збитків або усунення заподіяної шкоди) суд звільняє неповнолітнього від кримінальної відповідальності (таке звільнення є імперативним та безумовним). Крім того, статтею 66 КК України (пункти 1 та 2) судам надано право за наявності тих самих умов призначати неповнолітнім більш м'яке покарання. То ж який шлях повинен обрати суд за наявної конкуренції норм? Існує проблема вибору найбільш ефективних заходів впливу на неповнолітніх, які, крім того, повинні сприйматися неповнолітніми правильно, у відповідності до мети їх призначення. Про це йде мова у коментарі до Мінімальних стандартних правил ООН, які стосуються відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх: «Головна трудність у розробці керівних принципів для постанови судового рішення стосовно молодих людей виникає з невіршених протиріч філософського характеру між: перевихованням і воздаянням по заслугах» [4, с. 371]. Погоджуючись із поглядами Л.В. Іногамової-Хегай [5, с. 121], Г.О. Котляр [6, с. 55] та інших науковців на проблеми подолання конкуренції норм, варто зазначити, що у випадку конкуренції норм чи то при звільненні від кримінальної відповідальності неповнолітніх (на підставі ст.ст. 45-48 та ст. 97 КК України), чи то при призначення покарання за наявності пом'якшуючих обставин, судам в будь-якому випадку необхідно застосовувати ту норму, що є найбільш сприятливою для неповнолітнього.

Список використаної літератури:

1. Стан здійснення судочинства в Україні у 2016, 2015 рр. [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховного Суду України. Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/FAFD37716AD40ED9C22580E400382EF6](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/FAFD37716AD40ED9C22580E400382EF6)
2. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності [Електронний ресурс]: Постанова Пленуму ВСУ від 23 грудня 2005 року № 12 // Інформаційний сервер Верховного Суду України. Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/>
3. Ендольцева А.В. Институт освобождения от уголовной ответственности: теоретические, законодательные и правоприменительные проблемы [Текст] : дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.08 «уголовное право и криминология;

- уголовно-исполнительное право» и спец. 12.00.09 «уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность» / Алла Васильевна Ендольцева. — Моск. ун-т МВД РФ. — М., 2005. — 396 с.
4. Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх (Пекінські правила) 1985 р. [Електронний ресурс] // Інформаційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_211
 5. Иногамова-Хегай Л.В. Конкуренция норм при освобождении от уголовной ответственности / Л.В. Иногамова-Хегай // Правоведение. — 2001. — № 6. — С. 116-128.
 6. Котляр Г.О. Деякі питання конкуренції норм про звільнення від кримінальної відповідальності при вчиненні службових злочинів у сфері господарської діяльності / Г. О. Котляр // Проблеми запобігання службовим злочинам у сфері господарчої діяльності : матер. наук.-практ. семінару, (Харків, 9 лист. 2004 р.) / редкол. : В.В. Сташис (голов. ред.) та ін.). — К. : Юрінком Інтер, 2005. — С. 54-56.

LARKIN M. O.

Zaporizhzhya National University,
PhD, Associate Professor

BANDROVSKY V. O.

Zaporizhzhya National University,
Student

COMPELLABILITY OF THE SPOUSE OR CIVIL PARTNER UNDER LAW OF THE UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN

Right to stay silent is one of the most unarguable rights which exist in most of the legal systems. It is established so as to the fact that giving evidences against itself is unnatural and may cause physiological diseases. The difference contains only in the extent of this right. For instance the 5th amendment to USA Constitution and provisions of the Ukrainian Constitution vested in art.63 take into account the right to stay silent in relation to own conducts, but art.63 also grants the right to stay silent concerning close relatives. As far as human nature requires protecting you family no such evidences should be fully trusted. The question of compellability may arise from the relative links.

Firstly, the notion of compellability shall be defined. A witness is compellable if he or she may lawfully be required to give evidence. Most witnesses who are competent can be compelled to give evidence. The only